

Ökologischer
Korridor
Südbrandenburg

Tworzenie sieci transeuropejskich korytarzy migracyjnych i warsztaty na temat współpracy między południową Brandenburgią i województwem lubuskim

Projekt dofinansowany przez Ministerstwo Środowiska, Zdrowia i Ochrony Konsumentów Kraju Brandenburgia (MUGV) nr AZ 02-1020/194+1

**- Raport końcowy luty 2011 r.-
(wersja internetowa)**

Projekt Fundacji Krajobrazów
Przyrodniczych Brandenburgii

Opracowanie: IUS Weibel & Ness
GmbH Poczdam

IUS
Weibel & Ness

Spis treści

1	Wprowadzenie	1
2	Wstępny wyjazd	2
3	Warsztaty polsko-niemieckie.....	3
4	Podsumowanie.....	12
5	Perspektywy	13

Fotografie

Fot. 1 (l.):	Uzgodnienia planistyczne w ramach wyjazdu wstępnego.....	2
Fot. 2 (p.):	Nad brzegiem Warty (Park Narodowy „Ujście Warty”).....	2
Fot. 3 (l.):	Powitanie przez pana Piworuna	3
Fot. 4 (p.):	Referat pana dr. Madera	3
Fot. 5 (l.):	Referat pana Bielewicza.....	4
Fot. 6 (p.):	Referat pana Pieli.....	4
Fot. 7 (l.):	Referat pana dr. Arnolda	6
Fot. 8 (p.):	Referat pana dr. Maciantowicza	6
Fot. 9 (l.):	Referat pana Scheurlena.....	8
Fot. 10 (p.):	Referat i quiz o UE pana Torklera	8
Fot. 11:	Część wykładowa warsztatów	9
Fot. 12 (l.):	Rezultaty zespołu planistycznego.....	11
Fot. 13 (p.):	Rezultaty zespołu ds. komunikacji, zdjęcie tabl. 1.	11

1 Wprowadzenie

Projekt „Tworzenie sieci transeuropejskich korytarzy migracyjnych i warsztaty dotyczące współpracy między południową Brandenburgią a województwem lubuskim” powiązany jest z przedsięwzięciem „Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii” (ÖKSB) Fundacji Krajobrazu Przyrodnicze Brandenburgii. Projekt wspierany jest przez Ministerstwo Środowiska, Zdrowia i Ochrony Konsumentów Brandenburgii (MUGV), Wojewódzką Dyрекcję Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp. i WWF.

W całej Europie prowadzone są aktualnie projekty na rzecz zachowania i odbudowy krajobrazu kulturowego umożliwiającego wędrówki dzikiej zwierzyny. Działania te są konieczne długofalowo w celu zachowania różnorodności gatunków, także w kontekście zmian klimatycznych i wynikających z nich przesunięć gatunków fauny i flory. Aktualnie prowadzone są plany na rzecz rozwoju korytarzy migracyjnych po polskiej i niemieckiej stronie, wciąż jeszcze w dużym stopniu niezależnie od siebie. Ze strony MUGV nawiązane zostały pierwsze kontakty z Polską mające na celu wdrożenie dwustronnego procesu uzgodnień.

Projekt „Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii” ma być m.in. przedłużony transgranicznie na teren Polski w duchu transeuropejskiego korytarza migracyjnego. Związane są z tym następujące konkretne cele:

1. uzgodnienie planistyczne korytarzy z projektu „Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii” (ÖKSB) z wymogami, planami i warunkami po stronie polskiej i ewentualne dostosowanie korytarzy ÖKSB do tych warunków,
2. budowa sieci informacji poprzez połączenie różnych instytucji na szczeblu administracji i organizacji pozarządowych (NGO),
3. wybór przyszłych partnerów kooperacyjnych z celem średnioterminowym
4. zainicjowanie wspólnego projektu na rzecz transgranicznego związku korytarzy migracyjnych, np. z wykorzystaniem środków Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT; kontynuacji programu INTERREG) w ramach Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Polska (województwo lubuskie) - Brandenburgia 2007-2013.

Przewidziane było podejście stopniowe:

1. Prezentacja projektu ÖKSB podczas polsko-niemieckich rozmów tematycznych na temat transgranicznych korytarzy migracyjnych z polskimi partnerami MUGV na szczeblu administracji w dn. 23.09.2010 r. w Krajowej Placówce Edukacyjnej w Lubuszu (Lebus),
2. wstępny wyjazd do Polski i
3. warsztaty w Polsce.

Informacja o rozmowach tematycznych w Lubuszu umieszczona została na stronie internetowej MUGV i nie będzie już z tego powodu powtarzana (<http://www.mugv.brandenburg.de/cms/detail.php/bb1.c.233591.de>).

2 Wstępny wyjazd

Wstępny wyjazd do Polski odbył się w dniach 28 i 29.10.2010 r. Zasadniczym celem było zainicjowanie sieci informacji i znalezienie partnerów do transgranicznej sieci korytarzy migracyjnych. Poza tym na pierwszym planie znalazły się kwestie organizacyjne mające służyć umożliwieniu przygotowań planowanych na czas późniejszych warsztatów w Polsce.

Przebieg

- dzień pierwszy: wymiana fachowa w regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska (RDOŚ) w Gorzowie Wlkp. na zaproszenie dyrektora pana Rydzanicza.
- dzień drugi: wycieczka niemieckiej grupy projektu do parku Narodowego „Ujście Warty”.

Do niemieckiej grupy projektu zaliczali się pan dr Mader i pani Niebrügge z Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii (SNLB), pani Nicolai-Gürlich z Biura Planowania Krajobrazu IUS Weibel & Ness GmbH w Poczdamie (specjalistyczne planowanie ÖKSB) oraz pan Torkler z WWF Berlin.

Do polskich uczestników zaliczali się w pierwszym dniu pracownicy RDOŚ w Gorzowie Wlkp.: pan dyrektor Rydzanicz, z-ca dyrektora pan Piworun oraz pani Jachimowska, pani Kusińska, pan Bielewicz (specjalista ds. OoŚ na obszarach Natura 2000), pan Bonkowski i pan Tarkowski. W drugim dniu prowadzenie niemieckiej grupy projektu objął dyrektor Parku Narodowego „Ujście Warty”, pan Wypychowski.

PODSUMOWANIE wyjazdu wstępnego

Przedstawiono bliżej plany dotyczące obydwu korytarzy, istniejące kontakty z województwem lubuskim uległy pogłębieniu, nawiązane zostały nowe kontakty. Obydwie strony dały wyraz swej woli zainicjowania lub wspierania współpracy polsko-niemieckiej. W związku z tym uzgodniono konkretne kroki mające na celu zorganizowanie pierwszych wspólnych warsztatów w Polsce.

Fot. 1 (l.): Uzgodnienia planistyczne w ramach wyjazdu wstępnego.
Fot. 2 (p.): Nad brzegiem Warty (Park Narodowy „Ujście Warty”).

3 Warsztaty polsko-niemieckie

Warsztaty polsko-niemieckie „Tworzenie sieci transeuropejskich korytarzy migracyjnych“ mające na celu współpracę między południową Brandenburgią a województwem lubuskim odbyły się w dniach 27 - 28.01.2011 r. w ośrodku Leśnik w Łagowie.

Przebieg pierwszego dnia

- Powitanie przez z-cę dyrektora Regionalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska w Gorzowie Wlkp., pana Piworuna oraz pana dr. Madera, przewodniczącego Rady Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii.
- Pięć referatów tematycznych mających na celu ujednoczenia stanu wiedzy uczestników.
- Popołudniowa Work Café, przy której podzieleni na trzy zespoły uczestnicy wspólnie opracowywali różnorakie tematy w aspekcie planowanej współpracy.
- Po wspólnej kolacji referat połączony z quizem na temat możliwości uzyskania dofinansowania dla projektów korytarzy migracyjnych i wspólna dyskusja.

Przebieg drugiego dnia

- Dalsza dyskusja w grupach
- Prezentacja wyników
- Dyskusja i narada nad dalszymi działaniami.

Pełny program spotkania i lista uczestników znajdują się na stronie internetowej projektu ÖKSB www.wildkorridor.de.

Tak po polskiej, jak po niemieckiej stronie widoczne było znaczne zainteresowanie, które znalazło odbicie w nieoczekiwanie dużej liczbie zgłoszeń uczestników do głos. Obok przedstawicieli właściwych władz wojewódzkich lub krajowych obecni byli przedstawiciele organizacji pozarządowych i naukowcy.

Fot. 3 (l.): Powitanie przez pana Piworuna

Fot. 4 (p.): Referat pana dr. Madera

Poniżej zestawienie referatów z odpowiednimi punktami. Prezentacje znaleźć można również na stronie internetowej www.wildkorridor.de.

Transeuropejskie korytarze ekologiczne – dlaczego i dla których gatunków? (pan dr Mader)

- Mała dygresja na temat różnorodności gatunków (bioróżnorodności) oraz zarys rozwoju ochrony przyrody w Niemczech od lat 70.
- Nawet w roku bioróżnorodności (2010) nie udało się zatrzymać utraty gatunków. Najważniejsze przyczyny: intensyfikacja wykorzystania terenów, zmiany klimatyczne i poprzecanie siedlisk.
- Znaczenie ekologii wysp dla ekologicznej myśli usieciowienia – stepping stones, relacje gatunki-areał, wymóg przepuszczalności ekologicznej krajobrazów.
- Zgłębienie tematu pozytywnych rezultatów w Brukseli dotyczących unijnej ochrony roślin, zwierząt i biocenoz (Dyrektywa Siedliskowa (1982, ostatnia aktualizacja 1992) i Dyrektywa Ptasia (1979, ostatnia aktualizacja 2010)) oraz poprawy jakości wód w Europie (Ramowa Dyrektywa Wodna 2000).
- Celem Republiki Federalnej Niemiec jest udostępnienie 10% powierzchni Niemiec do dyspozycji powiązanych siedliskom (Ustawa Federalna o Ochronie Przyrody BNatSchG 2010) i 2% powierzchni Niemiec pod dziką przyrodę (Strategia Bioróżnorodności 2010). Osiągnięta ma być przy pomocy ustawy o bilansie wodnym z 2010 r. lepsza przepuszczalność wód.
- Tylko niewielkie obszary na Ziemi są dziś w stanie dzikim, reszta terenów zdominowana jest przez człowieka.
- Zgłębienie tematyki sieci transeuropejskich (np. Natura 2000, Zielona Wstęga) i ich znaczenie ekologiczne.
- W projekcie „Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii” chodzi o założenia ekosystemowe, które zakorzenione są w idei biogeografii wysp. Chodzi odpowiednio nie o poszczególne gatunki zwierząt, lecz o postrzeganie gatunków docelowych projektu jako „okrętów flagowych” innych licznych grup i gatunków fauny.
- Projekt służy tym samym licznym gatunkom roślin, których rozprzestrzenienie korzysta również na połączeniu dużych obszarów dzikiej przyrody i istnieniu korytarzy migracyjnych.

Fot. 5 (l.): Referat pana Bielewicza
Fot. 6 (p.): Referat pana Pieli

Planowanie korytarzy w Polsce, zwłaszcza w województwie lubuskim (pan Bielewicz)

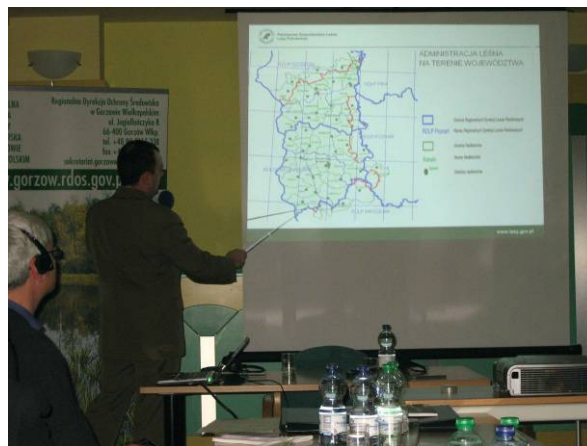
- U podstaw planowania korytarzy w Polsce znajdują się dwie koncepcje: ECONET-Polska (1995) jako część europejskiej sieci korytarzy ekologicznych oraz Koncepcja 2000, łącząca korytarze europejskie z polskimi obszarami NATURA 2000.
- Aktualne planowanie korytarzy (Projekt korytarzy ekologicznych Jędrzejewski et al. 2005) zawiera siedem różnych korytarzy ze wschodu na zachód odpowiednio do ich ponadregionalnego (np. korytarz „Karpacki“).
- Część z nich została wydzielona jako korytarze główne. Przebiegają one przeważnie w kierunku wschód-zachód i służą połączeniu europejskiemu.
- Pozostałe korytarze mają znaczenie ogólnokrajowe lub regionalne i stanowią połączenie z obszarami NATURA 2000.
- Województwo lubuskie składa się w około 50% z lasów. Korytarze służą więc przede wszystkim gatunkom ssaków.
- W Polsce spośród daleko migrujących i chronionych ustawowo ssaków występują np. wilki, łosie i rysie. Około 15% polskiej populacji wilka znajduje się obecnie w województwie lubuskim. Ryś i łoś występują przede wszystkim w Polsce wschodniej i południowej, częściowo również w Polsce centralnej, jednak nie na zachodniej granicy Polski.
- Ponadto w Polsce występują żubry. W samym Lubuskiem żyje 80 zwierząt w dwóch wolno żyjących stadach. Mimo wielkości populacji są to wrażliwe gatunki.
- Duże ssaki mają duże zapotrzebowanie na przestrzeń (np. wilk 150-230 km², ryś 115 km², żubr 70 km², jeleń 30 km²) i pokonują podczas swych wędrówek długie odcinki. Wilk Alan przewędrował np. w ciągu pół roku 4 europejskie państwa.
- Wszystkie te gatunki rozprzestrzeniają się ze wschodu na zachód. Poprawa istniejących połączeń ułatwiłaby te wędrówki.
- W Polsce istnieją przepuszczalne korytarze migracyjne. Migrujące daleko duże ssaki reagują jednak bardzo wrażliwie na ograniczenia ich dróg wędrówek. Dlatego najwyższym celem w Polsce musi być ich zachowanie, także w aspekcie intensywnego rozwoju gospodarczego kraju (budowa dróg, osiedli, terenów przemysłowych). Służy temu ww. polska koncepcja korytarzy.
- W Europie zachodniej chodzi raczej o to, by odtworzyć znowu tradycyjne szlaki migracyjne.
- Planowanie korytarzy w Polsce i korytarze ÖKSB pasują dobrze do siebie. Transgraniczne połączenie obydwu korytarzy jest dobrą propozycją.

Planowanie korytarzy w Brandenburgii (pan Piela)

- W 2010 sporządzono koncepcję „Połączenie biotopów w Brandenburgii – część korytarze migracyjne”, w której wyznaczone zostały korytarze migracyjne o szerokości do 1 km. Korytarze dla poszczególnych siedlisk i gatunków przedstawione zostały w broszurze z użyciem szczegółowych map.
- Te nieformalne plany tematyczne mogą być teraz wykorzystywane przez planowanie krajobrazu, muszą zostać jednak odpowiednio sprecyzowane.
- Następne konieczne kroki:
 - Integracja korytarzy migracyjnych z wiążącymi planami tematycznymi kraju związkowego (Krajowy plan rozwoju Berlina i Brandenburgii/Program krajobrazowy

Brandenburgii) oraz z planami na szczeblu samorządowym (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

- Uzgodnienie ich z sąsiadującymi państwami i krajami związkowymi.
- Planowanie szczegółowe i związane z nim działania zmierzające do odtworzenia lub zabezpieczenia korytarzy (np. działania w celu powierzchniowej lub punktowej poprawy jakości kierowania do przejść dla dzikich zwierząt, nabywanie gruntów lub inne regulacje własności, np. dzierżawa lub specjalne regulacje dotyczące polowań)
- W przypadku nowopowstających zielonych mostów lub poprawy jakości przejść konieczna jest kontrola odniesionych efektów.

Fot. 7 (l.): Referat pana dr. Arnolda
Fot. 8 (p.): Referat pana dr. Maciantowicza

Referat tematyczny na temat biologii dzikich zwierząt (pan dr Arnold)

- Ujawniające się znaczenie korytarzy migracyjnych w coraz bardziej sfragmentowanym krajobrazie.
- Aktualne główne problemy dla dużych ssaków stanowią rozbudowa infrastruktury, przyrost terenów osadniczych oraz kurczenie się połączonych siedlisk.
- Negatywne następstwa odzwierciedlają się m.in. w wysokiej liczbie wypadków z udziałem dzikich zwierząt.
- Wschodnie Niemcy wykazują wyraźnie mniej terenów osadniczych i pod infrastrukturę komunikacyjną niż zachodnie Niemcy. Odpowiednio do tego również we wschodnich Niemczech znajdują się największe połączone obszary jelenia szlachetnego w ramach Niemiec (przede wszystkim w Saksonii i Brandenburgii).
- Konieczność korytarzy migracyjnych widoczna jest najwyraźniej z punktu widzenia ekologii dzikich zwierząt na przykładzie wilka i jelenia szlachetnego jako gatunków o szczególnych potrzebach przestrzennych.
- Przykład wilka: przy obszarze wędrówek wynoszącym 150-450 km² i odległości wędrówek wynoszącej setki kilometrów należy liczyć się z wilkami. Straty w wypadkach drogowych mogą stać się przy tym czynnikiem krytycznym dla pojedynczej populacji wilka podczas gdy lasy i dobra przepuszczalność krajobrazu są korzystne dla populacji wilka. Aktualnie wilki występują w Niemczech i Polsce na rozsianych obszarach.
- Jeleń szlachetny nie jest zagrożony ilościowo. Problemem jest natomiast ogromna utrata siedlisk oraz rosnące ograniczenia jego wędrówek, które mają podstawowe znaczenie dla wymiany genetycznej.

- Możliwości pokonywania barier dla dzikich zwierząt przedstawiono na przykładzie zielonego mostu Schorfheide-Chorin (w eksploatacji od 2006) i dla gatunków ziemnowodnych, np. wydry i bobra.
- Perspektywy: większość migrujących dużych ssaków podlega Dyrektywie Siedliskowej. Tym samym konieczne jest działanie ponadnarodowe. Konieczne są przy tym zarówno duże obszary w celu rozwoju populacji, jak i utrzymanie lub tworzenie korytarzy migracyjnych.

Referat tematyczny dotyczący lasów (pan dr Maciantowicz),

- Województwo lubuskie liczące prawie 50% lasów jest najbardziej zalesionym województwem Polski. Około 80% stanowią lasy państwowe. Istnieją 4 dyrekcje lasów.
- Dominującym gatunkiem drzew jest sosna, na niektórych stanowiskach częściowo również dąb. Ze względu na II wojnę światową i zalesienia w okresie powojennym panuje 3 kategoria wiekowa (41-60 lat). Tym samym istnieją korzystne warunki dla zamierzonej wyższej bioróżnorodności. Wokół Łagowa występują duże zasoby buka.
- Następnie pan Maciantowicz zajął się obszernie zwartymi obszarami leśnymi województwa lubuskiego i przylegającymi terenami w kierunku Niemiec. Określił on również obszary źródłowe i docelowe wilka.
- W kierunku wschód-zachód przez województwo przebiegają trzy pradolin.
- W województwie lubuskim część obszarów leśnych zalicza się do „lasów ochronnych”. Mają one za zadanie ochronę zbiorników wodnych i podlegają szczególnemu zagospodarowaniu.
- Następnie pan dr Maciantowicz zajął się parkami przyrodniczymi, obszarami objętymi Dyrektywą Siedliskową i Ptasią na terenie województwa.
- W odniesieniu do zmian klimatycznych las pomaga w poprawie klimatu (np. zatrzymanie wody, wyrównanie klimatu) i daje zwierzętom możliwości migracji.
- Zmiany klimatu powodują jednocześnie rosnące problemy dla lasu (np. w wyniku okresów upałów, suszy, rosnąca liczba zdarzeń powodziowych).
- Ze względów klimatycznych spada ilość kontynentalnych zbiorowisk leśnych i związanych z nimi gatunków drzew jak buk zwyczajny, podczas gdy wzrasta ilość zbiorowisk leśnych o charakterze atlantyckim i związanych z nimi gatunków jak dąb szypułkowy czy robinia. Tendencja w stosunku do sosny ma charakter spadkowy.
- Od lat 90 w lasach państwowych prowadzona jest w rosnącym zakresie odpowiadająca stanowiskom zbliżona do naturalnej restrukturyzacja drzewostanu; wszystkie lasy państwowe podlegają zobowiązaniom środowiskowym.
- Większość została w województwie lubuskim zalesiona 2001-2003. Od tego czasu tendencja ma charakter spadkowy, gdyż brakuje obszarów do zalesiania.
- W 2010 r. zalesiono około 600 ha terenów prywatnych. Problemem przy tym jest to, że zalesienia te odbywają się w zależności od stosunków własnościowych i nie są planowe.
- Polska sieć korytarzy wpłynęła do wszystkich państwowych administracji lasów i winna być przestrzegana i realizowana.

Fot. 9 (l.): Referat pana Scheurlena
Fot. 10 (p.): Referat i quiz o UE pana Torklera

Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii (ÖKSB) (pan Scheurlen).

- Czas trwania ÖKSB: 20 lat, aktualnie druga faza projektu (do 2013 r.).
- Podczas gdy duża część Niemiec jest mocno sfragmentowana, na wschodzie Niemiec, w tym w Brandenburgii istnieją jeszcze duże zwarte obszary. Na obszarze ÖKSB znajduje się kilka dużych obszarów chronionych rozdzielonych na podobieństwo sznura koralu. Dochodzą do tego tereny Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii na trzech dawnych poligonach wojskowych jako główne strefy projektu.
- Cel: połączenie tych terenów w sieć w celu umożliwienia dzikim zwierzętom w dużym stopniu bezpiecznej wędrówki między nimi oraz transgranicznie na wschód i zachód.
- Główne bariery tworzą autostrady i drogi federalne przechodzące przez obszar projektu. Na drogach federalnych (nieogrodzonych płotami) dochodzi przy tym często do kolizji z dzikimi zwierzętami.
- Priorytetem projektu jest więc zapewnienie możliwości pokonania dróg przez dzikie zwierzęta. W tym celu badane są na przepuszczalność dla dzikich zwierząt istniejące mosty i tunele oraz przepusty. Celem jest podniesienie jakości części z nich jako pomocy w przekraczaniu przeszkód.
- Ponadto na obszarze ÖKSB mają być budowane zielone mosty. Zaproponowano liczne lokalizacje. Aktualnie budowane są dwa z tych mostów ze środków Pakietu Koniunkturalnego II (do 2011 r.). kolejny most został już zatwierdzony przez władze federalne.
- Kolejny priorytet stanowią działania powierzchniowe w celu podniesienia jakości ekologicznej korytarza leśnych lub wodnych (np. zbliżona do naturalnej restrukturyzacja lasów lub zakładanie opasek leśnych względnie zbliżonych do naturalnych pasów nadbrzeżnych lub rewitalizacja zdegenerowanych stanowisk bagiennych). Pierwsze działania zostały ustalone. Kolejne mają zostać również podjęte.
- Priorytetami obecnej fazy projektu są ustalenie odcinka korytarza i monitoring działań, analiza przepuszczalności i kontrola rezultatów, porównanie zielonych mostów z wymagającymi jeszcze poprawy przejściami oraz stworzenie projektu kooperacyjnego z Polską.
- Współpraca z Polską służyć ma przedłużeniu korytarza na stronę polską. W odniesieniu do tego pan Scheurlen przedstawił możliwe działania po stronie niemieckiej.

- Większość terenów leśnych na obszarze projektu ÖKSB jest w rękach prywatnych. Dlatego przy inwestycjach budowlanych w lasach niezbędna będzie współpraca. Finansowanie działań pochodzić ma m.in. ze środków kompensacyjnych.
- Priorytetami przyszłych prac w zespołach powinny być: wyszukiwanie odpowiednich miejsc styku dla polsko-niemieckich korytarzy, wyszukiwanie partnerów kooperacyjnych oraz możliwych form dwustronnej wymiany danych tak, aby w efekcie można było w skoordynowany sposób planować po polskiej i niemieckiej stronie.

Możliwości dofinansowania z UE dla projektów korytarzy ekologicznych (pan Torkler)

- Dwa możliwe narodowe programy pomocowe to „Program Federalny różnorodności biologicznej” (Niemcy) oraz „Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej” (Polska).
- Dwustronne transgraniczne programy pomocowe UE to „Life+” i „INTERREG”. Oba te programy wydają się najbardziej przydatnymi dla zamierzonej współpracy ÖKSB – województwo lubuskie.
- Do programu pomocowego UE „Central Europe” potrzebnych jest natomiast co najmniej trzech partnerów z trzech krajów.
- Ponadto w grę wchodzi jeszcze trzy programy narodowe, które mogą zostać zastosowane tylko w danym kraju: program „Infrastruktura i środowisko” (Polska), Lubuski Regionalny Program Operacyjny (Polska) i dla Niemiec podobny program dotyczący bioróżnorodności.

Fot. 11: Część wykładowa warsztatów

Rezultaty pracy zespołu ds. planowania:

Gdzie znajdują się odpowiednie geograficzne miejsca styku korytarza migracyjnego?

Podkreślono wspólne zainteresowanie uzgadnianiem planowania. Nie można było jednak jeszcze ustalić geograficznych miejsc styku, gdyż polska strona uznaje, że jest na to zbyt

wcześnie. Opracowano mapę drogową konkretyzacji planów zaopatrzoną w konkretne kroki i partnerów do kontaktu:

1. Urząd Marszałkowski (planowanie przestrzenne): pismo MUGV z prośbą o wsparcie przez Urząd Marszałkowski oraz podporządkowaną mu Dyрекcję Parków Krajobrazowych województwa lubuskiego.
2. spotkanie w Dyrekcji Parków Krajobrazowych województwa lubuskiego przede wszystkim w celu wymiany danych dotyczących obszarów chronionych.
3. Udział zespołu ds. planowania ÖKSB w spotkaniu Brandenburskich Lasów Krajowych z Dyrekcją Lasów Państwowych w Zielonej Górze wiosną 2011 r. Pismo Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii do RDLP w Zielonej Górze.
4. Włączenie Polskiego Związku Łowieckiego – pismo Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii.
5. Spotkanie z organizacjami pozarządowymi: obecna na warsztatach organizacja „Klub Przyrodników“ wyraziła zainteresowanie współpracą. Ponadto włączone mają zostać trzy inne zaproponowane przez województwo NGO w celu wzmocnienia kooperacji. Te trzy organizacje to:
 - WWF Polska,
 - Pracownia na Rzecz Wszystkich Istot,
 - Stowarzyszenie dla Natury "WILK".
6. Współpraca planistyczna i naukowa z Ligą Ochrony Przyrody na temat wymiany fachowej z prof. Jerzakiem z Uniwersytetu Zielonogórskiego.

Kroki te powinny zostać zrealizowane przy prowadzeniu przez Fundację Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii w miarę możliwości do lata 2011 r.

Rezultaty pracy zespołu ds. komunikacji: w jaki sposób zorganizujemy trwałą wymianę doświadczeń?

Pracowano nad wymianą fachową oraz komunikacją wewnętrzną:

Wymiana fachowa:

- Potrzebna jest wymiana danych dotyczących kompetencji poszczególnych administracji, biur, osób itp. oraz tematów specjalistycznych, np. terytorialnego występowania wilka lub danych na temat transportu i infrastruktury.
- Celowe będą regularne spotkania zespołu projektu.
- Należy wyjaśnić pod względem technicznym, w jaki sposób można bezproblemowo wymieniać dane GIS do wykorzystania przez obie strony. Dotąd po obu stronach używa się różnych systemów, które nie są kompatybilne. W charakterze rozwiązania problemu proponuje się wykorzystanie układu współrzędnych WGS 84 i założenie wspólnego serwera ftp, z którego można by było ściągać dane.
- Należy uzgodnić i zorganizować wspólny monitoring dla gatunków docelowych (np. poprzez wspólny plan monitoringu),
- Konieczna jest także wspólna wymiana danych dotyczących przejść przez przeszkody infrastrukturalne w obszarze przygranicznym, np. stan obecny i plany.
- W odniesieniu do gatunku docelowego „wilk” niezbędna jest wymiana informacji na temat działalności prewencyjnej i regulacji dotyczących odszkodowań. W tym zakresie obydwaj

kraje mogą odnieść korzyści z istniejących doświadczeń w komunikacji z hodowcami zwierząt i realizacji programów pomocowych.

Komunikacja wewnętrzna zespołu projektu:

- Należy ustalić odpowiedzialność i określić stałych partnerów do kontaktu w każdej z uczestniczących organizacji.
- Należy organizować regularne spotkania lub wymianę za pomocą newslettera.
- Należy założyć stronę internetową służącą wewnętrznej wymianie danych i pracy z opinią publiczną (PR).

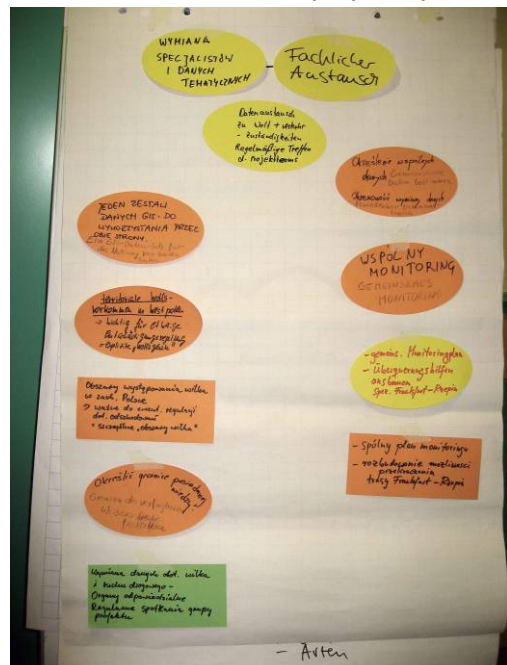
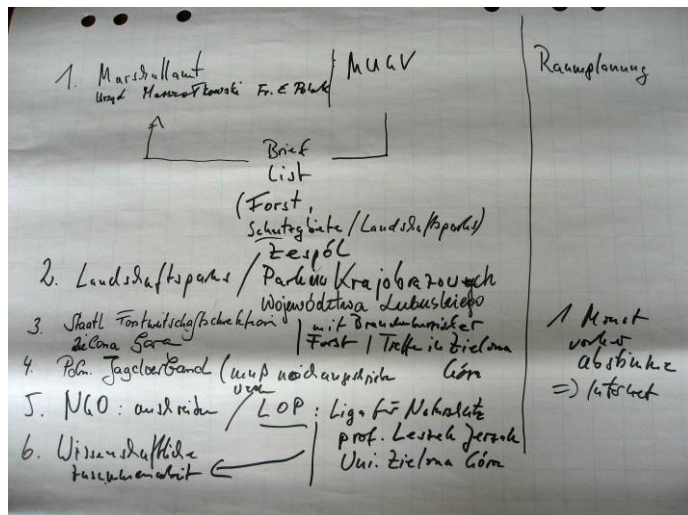
Rezultaty pracy zespołu ds. finansów: Jak uzyskamy środki pomocowe na wspólne projekty?

Obydwa programy pomocowe Life+ i INTERREG wydają się być najwłaściwsze. W przypadku programu Life+ udział własny jest jednak dość wysoki i może stanowić przeszkodę finansową.

Istniejące narodowe programy pomocowe (patrz referat pana Torklera) należy uwzględniać jako potencjalne możliwości dofinansowania.

Uczestnicy warsztatów zainteresowani bezpośrednio współpracą powinni jeszcze samodzielnie zbadać swoje odpowiednie możliwości dofinansowania i poinformować niemiecki zespół projektu lub województwo lubuskie, gdyż złożenie wniosku wymaga odpowiedniej procedury przygotowawczej.

Polska organizacja „Klub Przyrodników“ zasygnalizowała zainteresowanie współpracą.

Fot. 12 (l.): Rezultaty zespołu planistycznego.

Fot. 13 (p.): Rezultaty zespołu ds. komunikacji, zdjęcie tabl. 1.

Podsumowanie warsztatów

Warsztaty spotkały się po polskiej i niemieckiej stronie z dużym zainteresowaniem. Podkreślano wielokrotnie, że uzgodnione planowanie korytarzy migracyjnych po obu stronach jest celowe i absolutnie niezbędne w aspekcie długotrwałej ochrony.

Jednocześnie widoczne stało się, że dwustronna budowa udanej współpracy jest procesem wymagającym czasu i nakładów finansowych. Wymieniano wcześniejsze negatywne doświadczenia we współpracy transgranicznej. Te negatywne doświadczenia usunąć można tylko poprzez konkretne osiągnięcia we współpracy.

Pozytywnie należy ocenić fakt, że obecne na warsztatach administracje z obu krajów wyraziły gotowość udzielenia wsparcia fachowego i organizacyjnego. MUGV wspiera już starania kooperacyjne i ma zamiar robić to nadal.

Współpraca musi mieć miejsce na płaszczyźnie organizacji pozarządowych z obu krajów. Swą gotowość zadeklarowali tu następujący partnerzy:

- ze strony niemieckiej Fundacja Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii (Stiftung Naturlandschaften Brandenburg) jako prowadzący projekt ÖKSB oraz WWF,
- z polskiej strony organizacja „Klub Przyrodników” i prof. Jerzak.

Brandenburska organizacja krajowa NABU (Związek Ochrony Przyrody Niemiec) wyraziła również wolę współpracy. Należy zbadać jeszcze zainteresowanie ze strony trzech innych polskich organizacji ekologicznych.

Od początku wymagać to będzie stałych partnerów do kontaktu. Po stronie niemieckiej jest to Fundacja Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii. Po stronie polskiej są to „Klub Przyrodników” oraz prof. Jerzak.

Finansowanie jest decydujące dla realizacji i powodzenia współpracy. Wnioski o finansowanie muszą zostać złożone i przede wszystkim dobrze przygotowane. Wymaga to czasu, pieniędzy, dobrych uzgodnień i odpowiednich partnerów. Pierwszym krokiem będzie dążenie do wspólnego złożenia wniosku o dofinansowanie z Funduszu Małych Projektów INTERREG dla projektów sieciowych w ramach współpracy transgranicznej Polska (województwo lubuskie) - Brandenburgia 2007-2013.

4 Podsumowanie

Podział na trzy etapy sprawdził się.

Podczas rozmów tematycznych w Lubuszu przedstawione zostały projekty i zawarte pierwsze kontakty. Na wyjeździe wstępnym kontakty zostały rozbudowane i poszerzone. Tematyka uległa pogłębieniu i przygotowano wspólnie zaplanowane warsztaty w Polsce. Podczas warsztatów temat został po raz pierwszy przedstawiony szerszemu gremium. Następnie we wspólnych zespołach roboczych ustalono dalsze działania i pierwsze kroki. Udało się po obu stronach pozyskać partnerów, którzy chcą wspólnie zainicjować transgraniczny projekt połączeń dla dzikich zwierząt.

Decydujące znaczenie dla powodzenia warsztatów miały następujące czynniki:

- podczas przygotowań warsztatów określono po obu stronach konkretne cele oraz opracowano je i zrealizowano w dwustronnej grupie,
- wyjaśniono kwestie współdziałania organizacji pozarządowych i administracji,
- liczba tłumaczy, osób dwujęzycznych lub anglojęzycznych była wystarczająca, by udało się osiągnąć poziom bezpośredniej komunikacji,
- wspólne wieczorne spotkanie dało wystarczająco dużo czasu, by stworzyć niezbędne ramy do wzajemnego poznania się i osobistych rozmów, do zbudowania wzajemnego zaufania i
- sformułowano wspólnie konkretne kroki i weryfikowalne cele dalszej współpracy.

5 Perspektywy

Cel bliski polega na tym, by jeszcze tą wiosną organizacje pozarządowe spotkały się z 1-2 osobami do kontaktu z administracji z Polski i Niemiec i stworzyły dwustronną grupę planowania, która opracuje wspólnie pierwszy transgraniczny plan korytarza migracyjnego dla dzikich zwierząt. Może on zawierać np. dwa do trzech konkretnych planów działań i ich realizację po każdej stronie. Przewidziano finansowanie ze środków pomocowych UE. Dlatego grupa planowania musi przygotować i złożyć odpowiedni wniosek.

Równolegle do tego należy zająć się działaniami opracowanymi w grupie planowania.

Na koordynację stojących przed nami zadań nie dysponujemy dotąd środkami finansowymi. Dlatego uzgodniono sfinansowanie wymienionych działań aż do sporządzenia gotowego wniosku o dofinansowanie ze środków pomocowych UE z programu „Projekty sieciowe” w zakresie działań „Współpraca i spotkania” Programu Operacyjnego współpracy transgranicznej Polska (województwo lubuskie) - Brandenburgia 2007-2013 w ramach Współpracy Terytorialnej. jako obszary wsparcia wchodzi tu w grę Euroregion Sprewa-Nysa-Bóbr lub Euroregion Pro Europa Viadrina.

Projekt Fundacji Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii

Stiftung
Naturlandschaften Brandenburg
Die Wildnisstiftung

dofinansowany ze środków Ministerstwa Środowiska,
Zdrowia i Ochrony Konsumentów
Kraju Brandenburgia

przygotowany i opracowany we współpracy
z Regionalną Dyрекcją Ochrony Środowiska
w Gorzowie Wielkopolskim

i
Fundacją WWF Niemcy

Opracowanie: IUS Weibel & Ness GmbH Poczdam

Dalsze informacje:

Projekt "Korytarz ekologiczny południowej Brandenburgii"
www.wildkorridor.de

Fundacja Krajobrazów Przyrodniczych Brandenburgii
www.stiftung-nlb.de

IUS Weibel & Ness GmbH
www.weibel-ness.de